

אשכול יוסף

מאוצרותיו של הרב יוסף חי סימן טוב שליט"א
מחבר סדרת הספרים "אשכול יוסף" עה"ת והמועדים
וספרי "כרם יוסף" על הש"ס

מחברת וועבזאנעס פאר אונזערע קינדער

אָנפֿיר־הַנָּא וְאַרְאָה אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הַהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבָּנוֹן" (א' כ"ט)

מדוע אהרן לא הפציר והתחנן להכנס לא"י כמו משה רבינו שהעתיר תקט"ו תפילות להכנס לארץ?

יישוב ג' - שלא יאמרו שרוצה להכנס להנאתו

עוד מתרץ בצידה לדרך דאדרבה לפי שמושה רצה להכנס לארץ כדי לקיים מצוות התלויות בה, והלא מצוות התלויות בארץ והם כ"ד מתנות כהונה לתועלת אהרן ובניו, שנצטוו ישראל ליתנם לשבט הכהונה, וא"כ אם היה אהרן מצפה ומתחנן להכנס לארץ היו הבריות אומרות שאינו רוצה להכנס אלא כדי לקבל מתנות כהונה, ולכן לא התפלל והפציר. וכן תירץ בחי' תולדות יצחק בפרשתו, ובחי' עין יוסף על המדרש בפרשתו שאהרן לא התפלל כדי שלא יחשדוהו שעושה כן עבור כ"ד מתנות שנתן לו הקב"ה, כי הכהן הגדול גדלוהו משל אחיו והעשירוהו.

יישוב ד' - המניח בן כמותו כאילו לא מת

הנה ראיתי מי שתירץ דכיון שהיה לאהרן הכהן בנים הממשיכים את דרכו, ממילא לא הרבה והפציר בתפילה, שהרי ברא כרעא דאבוה, ואמרו רבותינו (א"ר פ"ג ט"ז) כל המניח בן כמותו כאילו לא מת, וא"כ הרי הוא כאילו נכנס בחיים לארץ ישראל, ודפח"ח.

אולם יש להעיר על פירושו שאף אם היה אהרן מניח כמותו, עדיין היה לו להפציר ולהתפלל להכנס בעצמו לארץ"ק, שהרי מצוה בו יותר מבשלוחו (קידושין פ"ב), ואמרו עוד (נ"ט) הוא לפדות או בנו לפדות לדעת חכמים הוא קודם לבנו, ועוד אמרו (נ"ט ט"ז) הוא ללמוד או בנו ללמוד הוא קודם לבנו. ועוד יש להעיר שאף שבניו של משה לא היו מופלגים בתורה כמותו, אין מוכרח כלל שלא היו ת"ח, ורק עיקר התביעה עליהם היתה שלא שימשו כל צורכם, ונחלקו בזה המפרשים, שהחת"ס בתש"ו (פ"ב ט"ז) כותב שודאי היו ת"ח, שאל"כ מה היה ההו"א של משה שיטלו את גדולתו, אם לא היה בהם את כל המעלות הטובות, אולם בשו"ת הרב"ז (פ"ב ט"ז) ו"ד פ"ק ט"ז), סבור שלא היו ת"ח, ואכן יש בזה מדרשים חלוקים.

עוד יש להעיר שאע"פ שמושה רבינו לא זכה שבניו ימשיכו את דרכו, מ"מ זכה להעמיד תלמיד כמותו, ומבואר בגמ' ב"ב (טז) שהמניח תלמיד כמותו כמו שהניח בן כמותו, וידוע שהתלמידים כבנים וכמ"ש בסנהדרין (ע"ט), אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן כל המלמד בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, שנא' (נמדרג ג') "ואלה תולדות אהרן ומשה" וכתוב "ואלה שמות בני אהרן", לומר לך אהרן ילד ומשה לימד, לפיכך נקראו על שמו, וכתב השלה"ק (נמדרג דק פ"ט) "ולא תאמר כאילו ילדו ולא ילדו ממש, כי אדרבה הוא ילדו בעצמו, כי אביו ואמו נתנו לו הגוף, והרב משפיע בו נשמה, כי התורה נשמותיהן של ישראל". וכן מצינו שנאמר

הנה מצינו למושה רבינו שהתחנן והפציר תקט"ו תפילות לפני הבורא יתברך ויתעלה שמו כדי להכנס לארץ, ודרשו חז"ל (פסוק יד.), מפני מה נתאוו משה רבינו ליכנס לא"י, וכי לאכול מפריה הוא צריך או לשבוע מטובה הוא צריך? אלא כך אמר משה: הרבה מצוות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בא"י, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי. וקשה מדוע כמו"כ לא מצינו לאהרן שהרבה והפציר בתפילה כמו משה שתתבטל מעליו הגזירה שלא להכנס לא"י ויוכל להכנס לקיים מצוות התלויות בה?

יישוב א' - שלא לעכב הגולים לשוב לביתם

נראה לתרץ בס"ד שאהרן שהיה אוהב שלום ורודף שלום נתיירא שמא יש אחד שהרג בשוגג וגלה לעיר מקלט, ודינו לחזור לביתו כמותו של אהרן כדין כל הורג בשוגג שגולה לעיר מקלט עד מות הכהן הגדול כמבואר בכתוב (ל"א כ"ט), ולכן לא רצה אהרן לעכב ולצער אותו שגלה למחנה לווייה ובני משפחתו, שהרי לא יוכל לשוב לביתו באריות ימיו של אהרן, וכיון שהיה בתפילה זו רעה לאחרים, לא התפלל עליה אהרן, משא"כ משה רבינו דאדרבה אם היה נכנס לארץ היה בזה תועלת וטובה לכולם. ואע"פ שבמשך חכמה (פסוק ק"ה) עה"פ "ויבכו את אהרן וכו' כל בית ישראל", הפליא להוכיח שהכתוב מספר בזה שלא היה כל הארבעים שנה רוצח נפש בשוגג שגלה למחנה לווייה ונפרד מביתו וממשפחתו, שאל"כ והיו שהרגו בשוגג וגלו למחנה לווייה, הלא חזרו במיתת אהרן כדין חזרה במות הכהן הגדול וא"כ היה להם לשמוח, והרי הכתוב מעיד שכולם כמו בפטירתו של אהרן, ולא היה מי ששמוח בפטירתו. יש ליישב דמ"מ אהרן חשש שמא ישנו אחד לכה"פ שהרג בשוגג וגלה למחנה לווייה, ונעלם מאהרן הדבר, לכך כדי שלא לגרום צער לו ולמשפחתו, לא התפלל כלל להכנס לארץ, כדי שגם אותו ההורג בשוגג ישוב לביתו ולמחנהו ולא יגרם באריות ימיו צער לאותו הגולה ולבני משפחתו.

יישוב ב' - משה סבר שהותר הנדר שכבש סיחון ועוג

בעל הבאר שבע בחיבורו צידה לדרך בפרשתו מתרץ ע"פ מה שפירש רש"י כאן בשם הספרי עה"פ "ואתחנן אל ה' בעת ההיא", לאחר שכבשתי ארץ סיחון ועוג דמיתו שמא הותר הנדר, משמע שלולא זה שמצא פתח שמא הותר הנדר לא היה עולה על לבו של משה להתפלל, ולפי"ז כיון שאהרן מות קודם כיבוש ארץ סיחון ועוג לכן לא התפלל שיכנס לארץ, כיון שלא מצא פתח לומר שמא הותר הנדר, וכיו"ב תירץ בחי' הגרי"ז (ס' קמ"ט).

להאזנה לשיעורי המחבר:
073-371-80-53